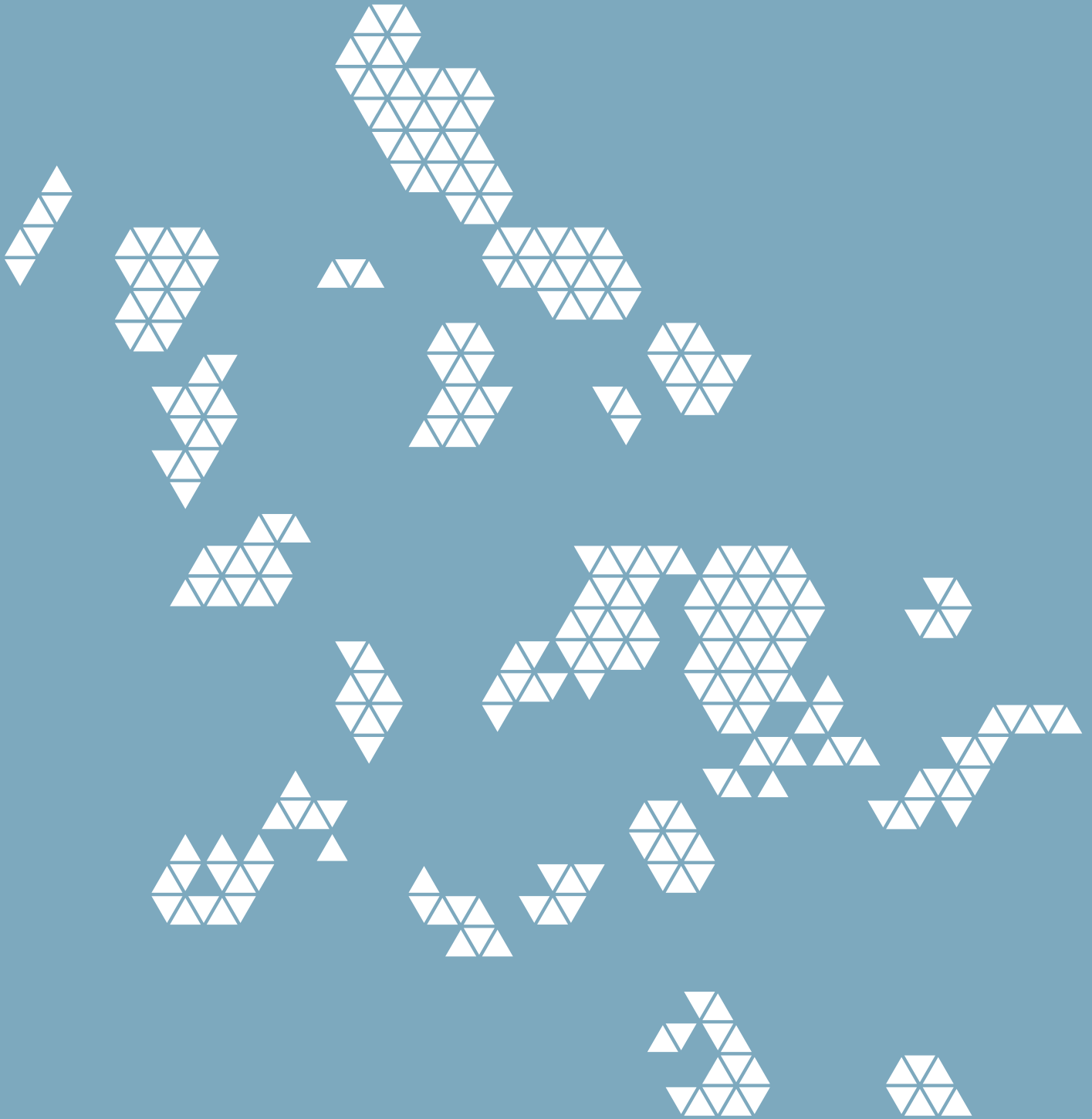

περὶ τῶν κυκλάδων νήσων sur les îles des cyclades

22 – 26.11.2017

το αρχαιολογικό έργο στις κυκλάδες
διεθνές συνέδριο
les travaux archéologiques dans les cyclades
colloque international

οργάνωση

Εφορεία Αρχαιοτήτων
Κυκλάδων

συνδιοργάνωση

Γαλλική Σχολή Αθηνών
Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο

Περὶ τῶν Κυκλάδων νήσων

Sur les îles des Cyclades

Το Αρχαιολογικό Έργο στις Κυκλάδες
Travaux archéologiques dans les Cyclades

Διεθνές Συνέδριο/ Colloque international

Τετάρτη 22 έως και Κυριακή 26 Νοεμβρίου 2017
Mercredi 22 au Dimanche 26 Novembre 2017

στο

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Πρόλογος

Η Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων διοργανώνει σε συνεργασία με τη Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή και με τη στήριξη του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο

«Περί τῶν Κυκλάδων νήσων, Το Αρχαιολογικό Έργο στις Κυκλάδες»

στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο Αθηνών, από την Τετάρτη 22 Νοεμβρίου έως και την Κυριακή 26 Νοεμβρίου, από τις 9.00 π.μ έως και τις 21.00 μ.μ.

Σκοπός του Συνεδρίου είναι να δημοσιοποιηθεί στους ειδικούς και το ευρύ κοινό το πολύπλευρο αρχαιολογικό έργο, που συντελείται τα τελευταία χρόνια στα νησιά των Κυκλάδων από τους φορείς της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, τα Πανεπιστημιακά και Ερευνητικά Ιδρύματα και τις Ξένες Αρχαιολογικές Σχολές.

Οι θεματικές του Συνεδρίου καλύπτουν διαχρονικά από την απώτερη Προϊστορία έως και τους Νεώτερους Χρόνους ενδεικτικά τους παρακάτω τομείς:

- α) το Ανασκαφικό ερευνητικό έργο, έρευνες πεδίου (σωστικές και συστηματικές ανασκαφές, επιφανειακές έρευνες), ειδικές μελέτες υλικού, καθώς και ευρύτερες συνθετικές μελέτες.
- β) τη συντήρηση και την αναστήλωση μνημείων σε σχέση με εργασίες ανάδειξης και ανάπλαση αρχαιολογικών χώρων,
- γ) το έργο που συντελείται στα Μουσεία και Αρχαιολογικές Συλλογές των νησιών με περιοδικές εκθέσεις, επανεκθέσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα και άλλες συναφείς δράσεις.

Το ενδιαφέρον των επικεφαλής ερευνών και ειδικών μελετητών, στελεχών της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, καθώς και ακαδημαϊκών από πανεπιστήμια και ερευνητικά της Ελλάδας, της Κύπρου, της Γαλλίας, Ελβετίας, Βελγίου, της Μ. Βρετανίας, Νορβηγίας, Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, του Καναδά και της Αυστραλίας είναι αξιοσημείωτο. Συμμετέχουν περισσότεροι από 200 σύνεδροι με προφορικές ανακοινώσεις που φθάνουν τις 130, σε είκοσι συνεδρίες από το πρωί της Τετάρτης έως και το βράδυ της Κυριακής και με 10 αναρτημένες επιτοίχιες παρουσιάσεις, που θα εκτεθούν σε χώρο του συνεδρίου και θα συζητηθούν το βράδυ της Πέμπτης 23 Νοεμβρίου.

Στόχος είναι το Διεθνές αυτό Συνέδριο που διοργανώνεται για πρώτη φορά και αφιερώνεται προς τιμήν της Φωτεινής Ζαφειροπούλου, Επίτιμης Εφόρου Αρχαιοτήτων Κυκλάδων, και εις μνήμην του Νικόλαου Ζαφειρόπουλου, Εφόρου Αρχαιοτήτων Κυκλάδων (1959-1972), ως συμβολικό αντίδωρο για την πολύπλευρη προσφορά τους στην προστασία, μελέτη και ανάδειξη των κυκλαδικών αρχαιοτήτων, να αποτελέσει θεσμό και η διοργάνωσή του να γίνεται σε τακτικά χρονικά διαστήματα.

Δημήτρης Αθανασούλης
Έφορος Αρχαιοτήτων Κυκλάδων

Πρόγραμμα

Τετάρτη 22 Νοεμβρίου 2017

8.30 – 9.00 Προσέλευση – εγγραφή συνέδρων

Προϊστορικοί Χρόνοι

Α΄ Συνεδρία

**Ανασκαφές - Επιφανειακές έρευνες
Πρώιμης, Μέσης και Ύστερης Εποχής του Χαλκού**

Προεδρείο: Ν. Πολυχρονάκου Σγουρίτσα - Α. Μουνδρέα Αγραφιώτη –Κ. Παλυβού

- 9.00 – 9.15 **T. Carter, D.A. Contreras, D. D. Mihailović, J. Hilditch, Y. Pitt**
The results and significance of the Stélida Naxos Archaeological Project survey (2013-14).
- 9.15 – 9.30 **Α. Σάμψων, J. K. Kozłowski, M. Kaczanowska**
Ένας οικισμός της Μεσολιθικής στη Σίκινο.
- 9.30 – 9.45 **Ε. Λεγάκη, Μ. Μαυροειδόπουλος, Ευ. Ορφανίδου**
Ευρήματα της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού από σωστικές ανασκαφές στη Νάξο και το Κουφονήσι.
- 9.45 – 10.00 **Σ. Π. Καριώτης** Ακρωτήρι Θήρας: Λαξευτές κοιλότητες στο φυσικό υπόβαθρο του προϊστορικού οικισμού.
- 10.00 – 10.15 **C. Renfrew, M. Boyd, I. Legaki, E. Margaritis, G. Gavalas, I. Moutafi**
New excavations on Keros, 2016-2017.
- 10.15 – 10.30 **M. Gouma** The contribution of geoarchaeology in the understanding of site formation processes at the settlement of Dhaskalio.
- 10.30 – 10.45 **Συζήτηση – Διάλειμμα**
- 10.45 – 11.00 **Ι. Τζαχίλη, Κ. Σμπόνιας, Μ. Ευσταθίου, Κ. Παλυβού**
Η ανασκαφή του προϊστορικού οικισμού στη θέση Κοίμηση Θηρασίας: περίοδοι κατοίκησης και προκαταρκτικές παρατηρήσεις.
- 11.00 – 11.15 **Γ. Παπαδοπούλου, Ειρ. Νικολακοπούλου** Νέα στοιχεία για την προϊστορική Αντίπαρο.
- 11.15 – 11.30 **Α. Βλαχόπουλος** Κόκκινο Βουνό: μία πέριξ του άστεως εγκατάσταση στο Ακρωτήρι Θήρας.
- 11.30 – 11.45 **Γ. Αλεξόπουλος** Κρητικός αίγαγρος στο Ακρωτήρι Θήρας;

- 11.45 – 12.00 **J. M. A. Murphy, J. Wallrodt, N. Abell, S. L. Hogue**
An Overview of the Kea Archeological Research Survey (KARS) and Some Preliminary Bronze Age Results.
- 12.00 – 12.30 **Συζήτηση – Διάλειμμα/ Καφές**

Β' Συνεδρία

**Τοπογραφία - Αρχιτεκτονική, Μεταλλουργία-Μεταλλοτεχνία
Πρώιμης, Μέσης και Ύστερης Εποχής του Χαλκού**

Προεδρείο: Χρ. Ντούμας - C. Renfrew

- 12.30 – 12.45 **Χ. Τελεβάντου** Στρόφιλας Άνδρου. Το "Μέγαρο".
- 12.45 – 13.00 **Μ. Μαρθάρη** Η οργάνωση του χώρου και η αρχιτεκτονική μορφή του Πρωτοκυκλαδικού ΙΙ οικισμού στον Σκάρκο της Ίου.
- 13.00 – 13.15 **Χ. Ντούμας, Ι. Μπασιάκος** Πρώιμη Μεταλλουργία στις Κυκλάδες.
- 13.15 – 13.30 **Ι. Μπασιάκος, Ε. Φιλιππάκη, Θ. Παπαγγελοπούλου**
Αρχαιομεταλλουργικά κατάλοιπα από την Κύθνο. Εμπλουτίζοντας την έρευνα με νέα δεδομένα.
- 13.30 – 13.45 **Μ. Georgakorouli, C. Renfrew, M. Boyd** Unravelling the unique complexity of metallurgical practices at Dhaskalio. Kavos through field and laboratory investigations.
- 13.45 – 14.15 **Συζήτηση – Διακοπή**

Επίσημη έναρξη Συνεδρίου-Εγκαίνια Έκθεσης

- 17.00 – 17.30 **Χαιρετισμοί** Ηγεσίας ΥΠΠΟΑ -επισήμων - συνδιοργανωτών
- 17.30 – 18.15 **Δ. Αθανασούλης** Το έργο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Κυκλάδων
- 18.15 – 18.30 **Απόδοση τιμής στη Φωτεινή Ζαφειροπούλου**
- 18.30 – 20.00 **Στρογγυλή τράπεζα** με θέμα: «*Τα μνημεία των Κυκλάδων: παράγοντες προστασίας του Κυκλαδικού τοπίου και φορείς βιώσιμης ανάπτυξης*»
- 20.00 – 21.00 **Εγκαίνια της περιοδικής έκθεσης «Κυκλαδικά Στιγμιότυπα: από τα μνημεία και τους ανθρώπους τους» στην Villa Ilissia**
- 21.00 **Δεξίωση – Κυκλαδίτικο γλέντι**

Πέμπτη 23 Νοεμβρίου 2017

Γ' Συνεδρία

Κεραμική – Πλαστική από τη Νεολιθική έως την Ύστερη Κυκλαδική Περίοδο

Προεδρείο: Ο. Φιλανιώτου - Α. Βλαχόπουλος

- 9.00 – 9.15 **P. Fotiadi** Pottery from the Neolithic settlement of Strofilas, Andros: First presentation of selected finds with reference to wares, shapes, and manufacture.
- 9.15 – 9.30 **Π. Σωτηρακοπούλου** Κάβος και Δασκαλιό Κέρου: Τρία ιδιαίτερα κεραμικά σύνολα από ένα ξεχωριστό κέντρο της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού.
- 9.30 – 9.45 **Μ. Τσικριτής, Ξ. Μουσάς, Δ. Τσικριτής** Αστρονομικές Παρατηρήσεις στα Κυκλαδικά Τηγανόσχημα (Τα ημερολόγια της 3ης χιλιετίας).
- 9.45 – 10.00 **E. Gorogianni, T. Panagou** Prehistoric Karthaia? New Evidence for Middle Bronze Settlement on Kea and its implications for the Aegean world.
- 10.00 – 10.15 **Μ. Κρίγκα** Περί κεραμικής ο λόγος: Η κεραμική της τελευταίας πόλης του Ακρωτηρίου Θήρας (ανασκαφές των ετών 1999-2003).
- 10.15 – 10.30 **Α. Παπαγιαννοπούλου** Ερωτηματικά που προκύπτουν από τη μελέτη της κεραμικής ενός δημοσίου κτιρίου στο προϊστορικό Ακρωτήριο Θήρας. Τα πρώτα συμπεράσματα με βάση τα ολόκληρα αγγεία της Ξεστής 3.
- 10.30 – 10.45 **Β. Χρυσοβιτσάνου** Out of context, out of mind: Αναλυτικά και ερμηνευτικά όρια των εκτός πλαισίου αρχαιολογικών αντικειμένων. Η περίπτωση των Πρωτοκυκλαδικών ειδωλίων.
- 10.45 – 11.15 **Συζήτηση – Διάλειμμα/ Καφές**

Δ' Συνεδρία

Λιθοτεχνία – Κοινωνία και Οικονομία – Σχέσεις και Επαφές Ανάδειξη και Αποκατάσταση Μνημείων των Προϊστορικών Χρόνων

Προεδρείο: Μ. Μαρθάρη - Κ. Σμπόνιας

- 11.15 – 11.30 **C. Papoulia, J. M. A. Murphy** The obsidian procurement network beyond the Aegean. The evidence from FN Kephala, Kea.
- 11.30 – 11.45 **Μ. Συρίγου** Η λιθοτεχνία του αποκρουσμένου λίθου από τη θέση Κοίμηση στη Θηρασία: Χαρακτηριστικά και ζητήματα κατανομής. Μία προκαταρκτική παρουσίαση.

- 11.45 – 12.00 **A. Μουνδρέα-Αγραφιώτη** Οψιανός Λίθος. Από της πηγές της Μήλου της Κυκλαδικούς οικισμούς. Οι πρώτες φάσεις κατεργασίας του οψιανού στα λατομεία της Μήλου, με βάση την συλλογή του Ζαφειρίου Βάου (Μεταλλευτικό Μουσείο Μήλου).
- 12.00 – 12.15 **T. Carter** The obsidian from the Ano Kouphonisi Early Cycladic cemeteries in context.
- 12.15 – 12.30 **N. Πολυχρονάκου-Σγουρίτσα** Επανεξετάζοντας την αποθήκευση στον ΥΚ Ι οικισμό του Ακρωτηρίου Θήρας: το δωμάτιο Δ18.
- 12.30 – 12.45 **F. Manridis, Ž. Tankosić** Foreign in Death? The funerary consumption of Cycladica in the Aegean EBA. New evidence from Southern Euboea.
- 12.45 – 13.00 **Δ. Κοντοπούλου, I. Zapaniri, E. Tema** Αρχαιομαγνητισμός σε ψημένους πηλούς. Χρονολόγηση και της εφαρμογές στην Πάρο και τη Σαντορίνη.
- 13.00 – 13.15 **X. Ντούμας** Το στέγαστρο στο Ακρωτήρι Θήρας: ένα μνημείο της σύγχρονης Ελληνικής τεχνολογίας.
- 13.15 – 13.45 **Συζήτηση – Διακοπή**

Ιστορικοί Χρόνοι

Ε΄ Συνεδρία

Ανασκαφές, Έρευνες Ιστορικών Χρόνων

Προεδρείο: Ε. Σημαντώνη Μπουρνιά - Α. Μαζαράκης Αιινάν

- 16.00 – 16.15 **Θ. Παπαγγελοπούλου, Δ. Γριμανέλης** Άγνωστες θέσεις από τη ΒΑ Κύθνο. Εμπλουτίζοντας τον αρχαιολογικό χάρτη της υπαίθρου με νέα στοιχεία.
- 16.15 – 16.30 **Δ. Σκιλάρντι** Κουκουναριές Πάρου. Ανασκαφικά Πορίσματα και Γενικότερα Συμπεράσματα για την Πάρο κατά τον 8^ο αι. π.Χ.
- 16.30 – 16.45 **Γ. Κουράγιος, Κ. Νταϊφά** Δεσποτικό 2016-2017: τα νέα ευρήματα από το ιερό του Απόλλωνα.
- 16.45 – 17.00 **Λ. Παλαιοκρασά-Κόπιτσα** Η Αγορά της Αρχαίας Άνδρου.
- 17.00 – 17.15 **Μ. Κουτσουμπού, Μ. Δεσποτίδης, Μ. Βόγκλη** Ανασκαφή στο οικόπεδο Ουρανίας Φυλακτού στα Κατάπολα Αμοργού.
- 17.15 – 17.45 **Συζήτηση – Διάλειμμα/ Καφές**

Ζ' Συνεδρία

Νεκροταφεία και ταφικά ἔθιμα Ιστορικών Χρόνων

Προεδρείο: Φ. Ζαφειροπούλου – R. Etienne

- 17.45 – 18.00 **K. Reber** Ταφικές πρακτικές στη Νάξο κατά τη Γεωμετρική περίοδο.
- 18.00 – 18.15 **N. Κούρου** Το κλασικὸ νεκροταφείο στο Ξώμπουργο Τήνου. Μια ιδιαίτερη περίπτωση
- 18.15 – 18.30 **B. Βλάχου** Συμβολικές προσφορές και νεκρικά δώρα: τιμώντας τους νεκρούς στο Ξώμπουργο της Τήνου κατά τους αρχαϊκούς και κλασικούς χρόνους.
- 18.30 – 18.45 **A. P. Agelarakis** The Warriors of the Late Geometric Parian Polyandriaia *Recount*
- 18.45 – 19.00 **Λ. Γαϊτάνου** Η νεκρόπολη της Παροικιάς στους ρωμαϊκούς χρόνους
- 19.00 – 19.30 **Συζήτηση – Διάλειμμα**
- 19.30 – 20.30 **Παρουσίαση επιτοίχιων παρουσιάσεων**

Παρασκευή 24 Νοεμβρίου 2017

ΣΤ' Συνεδρία

Τοπογραφία και Αρχιτεκτονική Ιστορικών Χρόνων

Προεδρείο: N. Κούρου - A. Farnoux - Γ. Παπαδοπούλου

- 9.00 – 9.15 **X. N. Μηλιώνης** Η νήσος Ρήνεια ως μη-τόπος της Αρχαιότητας.
- 9.15 – 9.30 **I. Καούρα** Η κυκλαδική ναοδομία του 6ου αιώνα π.Χ. και η συμβολή της στην ανάπτυξη του εσωτερικού χώρου στην αρχαία ελληνική αρχιτεκτονική.
- 9.30 – 9.45 **B. Λαμπρινουδάκης** Η συμβολή των Κυκλάδων στην ανάπτυξη του μνημειώδους θυρώματος.
- 9.45 – 10.00 **A. Ohnesorg** The rooftiles in the sanctuary of Apollon on Despotiko.
- 10.00 – 10.15 **A. Αγγελοπούλου, Μ. Σκλάβος, Γ. Απέργης** Πρόγραμμα αρχαιολογικής τεκμηρίωσης και έρευνας οχυρωμένων οικισμών και πύργων ιστορικών χρόνων στην Τήνο.

- 10.15 – 10.30 **Συζήτηση – Διάλειμμα**
- 10.30 – 10.45 **I. Μπίτης** Οι σχεδιαστικές αποτυπώσεις του Αγίου Νικολάου Μαρμαρίτη στη Θήρα. Παρατηρήσεις και νέα δεδομένα
- 10.45 – 11.00 **P. Fraisse, F. Muller** Études de morphologie urbaine à Délos.
- 11.00 – 11.15 **S. Maillot** Le mur de Triarius à Délos.
- 11.15 – 11.30 **C. Hasenohr, N. Aubin** Un édifice inachevé de l'emporion délien: étude architecturale des piliers à demi-colonnes de l'Agora des Compétaliastes.
- 11.30 – 11.45 **A. Badie, J.-J. Malmay, J.-Ch. Moretti, P. Pantou** Πρόσφατες έρευνες στην αρχαία πόλη της Μήλου: τα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα στον λόφο του Προφήτη Ηλία
- 11.45 – 12.00 **Γ. Γαβαλάς** Το μνημειακό οικοδόμημα με το ψηφιδωτό δάπεδο των ρωμαϊκών αυτοκρατορικών χρόνων στον Λιμένα της Μινώας (Κατάπολα) Αμοργού: Παρατηρήσεις σχετικές με την αρχιτεκτονική του.
- 12.00 – 12.30 **Συζήτηση – Διάλειμμα/ Καφές**

Η' Συνεδρία:

Ιερά και Λατρείες και Εικονογραφία Ιστορικών Χρόνων

Προεδρείο: Λ. Παλαιοκρασσά - E.Winter

- 12.30 – 12.45 **Κ. Τζαβελοπούλου** Το λατρευτικό τοπίο της αρχαίας Σύρου μέσα από γραπτές πηγές και ανασκαφικά δεδομένα.
- 12.45 – 13.00 **A. Σ. Σφυρόερα** Ανασκαφή αποθετών στην περιοχή Γυμνασίου στη Χώρα της Νάξου. Ενδείξεις ύπαρξης ενός Θεσμοφορίου;
- 13.00 – 13.15 **A. Μαζαράκης Αινιάν** Νεότερα ανασκαφικά δεδομένα για τα ιερά της Άνω Πόλης της αρχαίας Κύθνου.
- 13.15 – 13.30 **M. Τσίχλη** Φτερωτές ανθρώπινες μορφές στην εικονογραφία των Κυκλάδων. Μία συγκριτική μελέτη του θέματος με την υπόλοιπη Ελλάδα και την Ανατολή
- 13.30 – 13.45 **M. Τσαμπίρη** Εικονιστικά θέματα στην ανάγλυφη αρχαϊκή κεραμική της Μήλου
- 13.45 – 14.15 **Συζήτηση – Διακοπή**

Θ' Συνεδρία
Κεραμική Ιστορικών Χρόνων

Προεδρείο: Β. Λαμπρινουδάκης - L. Walter Καρύδη - Κ. Reber

- 16.00 – 16.15 **Α. Αλεξανδρίδου** Κεραμική και πήλινα ειδώλια της Πρώιμης Εποχής του Σιδήρου από το Δεσποτικό Αντιπάρου.
- 16.15 – 16.30 **Υ. Kourayos, I. Algrain** La céramique du Complexe Sud du sanctuaire d'Apollon à Despotiko.
- 16.30 – 16.45 **Ε. Σημαντώνη-Μπουρνιά** Ύγρια Νάξου: η εισαγμένη κεραμική Υστεροαρχαϊκών και Κλασικών χρόνων
- 16.45 – 17.00 **Μ. Ευσταθίου** Η αρχαϊκή ταφή της Αρχιδίκας. Από την ανασκαφή του Νικόλαου Ζαφειρόπουλου στη Σελλάδα Θήρας
- 17.00 – 17.15 **Ά. Ζαρκάδας** Ερυθρόμορφη κεραμική από τις παλαιές ανασκαφές του νεκροταφείου της Σελλάδας στη Θήρα.
- 17.15 – 17.30 **Συζήτηση – Διάλειμμα**
- 17.30 – 17.45 A) **J.-Y. Empereur, G. Senol, A. K. Senol** L'étude et la publication des anses d'amphores timbres de Délos.
B) **J.-Y. Empereur** Le portique de Philippe à Délos. L'apport chronologique des timbres amphoriques
- 17.45 – 18.00 **Ε. Ράπτη** Οι ρωμαϊκοί αμφορείς της Δήλου και το εμπόριο του οίνου στην ύστερη ελληνιστική εποχή.
- 18.00 – 18.15 **Λ. Μπουρνιάς** Οι λύχνοι του μουσείου Απεράθου Νάξου: Ρωμαϊκοί ως πρώιμοι Βυζαντινοί χρόνοι
- 18.15 – 18.30 **Β. Παππά** Η κεραμική των υστεροελληνιστικών και πρώιμων ρωμαϊκών χρόνων από τη Μινώα της Αμοργού. Έρευνα και συμπεράσματα.
- 18.30 – 18.45 **Συζήτηση – Διάλειμμα/ Καφές**

Ι' Συνεδρία
Πλαστική – Ειδωλοπλαστική – Μεταλλουργία – Υαλουργία
Ιστορικών Χρόνων

Προεδρείο: Γ. Κοκκορού Αλευρά – Ι. Δεκουλάκου-Α. Κοτταρίδη

- 18.45 – 19.00 **Ε. Σαμαράς** Ξανακοιτάζοντας παλαιά ευρήματα. Η ανασύνθεση μιας επιτάφιας στήλης του αυστηρού ρυθμού από την Τήνο.
- 19.00 – 19.15 **Σ. Δετοράτου, Α. Παπαδημητρίου** Πήλινα ειδώλια και μήτρες από τους

Χώρους των εργαστηρίων γλυπτικής και κεραμικής Πάρου

- 19.15 – 19.30 **Μ. Χιδίρογλου** Πήλινα ειδώλια κλασικών έως ελληνοιστικών χρόνων από τις Κυκλάδες στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. Συμβολή στη μελέτη των κυκλαδικών κοροπλαστικών εργαστηρίων.
- 19.30 – 19.45 **Ε. Winter** Με αφορμή για νέες επισημάνσεις σχετικά με την αυτοκρατορική εποχή στις Κυκλάδες: οι ρωμαϊκές σαρκοφάγοι.
- 19.45 – 20.00 **Μ. Σταματάκης, Λ. Παλαιοκρασσά-Κόπιτσα** Τα μεταλλεύματα και η αρχαιομεταλλουργία στην Άνδρο. Νέα στοιχεία από την Παλαιόπολη
- 20.00 – 20.15 **Π. Τριανταφυλλίδης** Γυάλινα αντικείμενα Μινώας.
- 20.15 – 20.45 **Συζήτηση – Διακοπή**

Σάββατο 25 Νοεμβρίου 2017

ΙΑ΄ Συνεδρία

**Επιγραφική – Νομισματική – Κοινωνία και Οικονομία – Σχέσεις και Επαφές
Ιστορικών Χρόνων**

Προεδρείο: J.-Ch. Moretti - Ν. Μαλαγαρδή

- 9.00 – 9.15 **Α. Π. Ματθαίου** Οι αρχαϊκές επιγραφές της Πάρου. Επισκόπηση.
- 9.15 – 9.30 **Ν. Παπαζαρκάδας** Σίφνου επιγραφές παλαιές και νέες.
- 9.30 – 9.45 **Α. Παπαδημητρίου, Ε. Ψαρρός, Ι. Π. Σταϊκόπουλος** ΠΑΡΙΩΝ, αρχαία νομισματική. Νομίσματα από αρχαίες θέσεις στην Πάρο.
- 9.45 – 10.00 **Γ. Παπαδοπούλου, Β. Κυπρούλη** Οἴνω συγκεραυνωθείς φρένας. Στοιχεία για την αμπελοκαλλιέργεια στην *Ευρύτερη Πάρο* κατά τους ιστορικούς χρόνους.
- 10.00 – 10.15 **Συζήτηση – Διάλειμμα**
- 10.15 – 10.30 **S. A. Paspalas, B. McLoughlin** Ninth-century Zagora, Andros. Indications of Central Aegean Networks and Engagement.
- 10.30 – 10.45 **D. Katsonopoulou** On two Exceptional Parians: Archilochos and Skopas.
- 10.45 – 11.00 **Ν. Σταμπολίδης** Ελεύθερνα και Κυκλάδες. Μια αμφίδρομη σχέση
- 11.00 – 11.15 **Α. Κοτταρίδη** Οι Μακεδόνες στη Δήλο.

- 11.15 – 11.30 **Β. Αντωνιάδης** Αυτοί που έμειναν πίσω: Ταφές στη Δήλο μετά τον καθασμό του 426/5 π.Χ.
- 11.30 – 12.00 **Συζήτηση – Διάλειμμα/ Καφές**

ΙΒ' Συνεδρία

Συντήρηση και προστασία μνημείων Ιστορικών Χρόνων

Προεδρείο: Μ. Μερτζάνη - Ι. Μητσούλης

- 12.00 – 12.15 **Ι. Π. Σταϊκόπουλος** ΕΦ.Α Κυκλάδων. Η συντήρηση αρχαιοτήτων και έργων τέχνης. Δεδομένα και έργο.
- 12.15 – 12.30 **Σ. Χλουβεράκη** Preventive measures and remedial conservation treatments at the architectural remains of Zagora, Andros, 1974-2016.
- 12.30 – 12.45 **Δ. Εγγλέζος, Ε.-Ε. Τουμπακάρη, Β. Παπαβασιλείου** Στατική και σεισμική ανάλυση του κυρίως ναού και του τελετουργικού εστιατορίου του αρχαϊκού ιερού στη νήσο Δεσποτικό Αντιπάρου.
- 12.45 – 13.00 **Κ. Αλεξίου, Γ. Μαστροθεόδωρος** Χαρακτηρισμός επιχρισμάτων τοιχοποιίας ελληνιστικού εργαστηρίου γλυπτικής στην Παροικία Πάρου.
- 13.00 – 13.15 **Α. Στεφανής, Λ. Παλαιοκρασσά-Κόπιτσα, Π. Θεουλάκης** Χαρακτηρισμός των υλικών δόμησης και διακόσμησης Ελληνιστικής κρήνης από την ανασκαφή της Παλαιόπολης στην Άνδρο.
- 13.15 – 13.30 **Π. Καρβώνης, J. J. Malmay** Τα εμπορικά κτήρια της δυτικής ακτής της Δήλου. Προβλήματα συντήρησης και τρόποι αντιμετώπισης.
- 13.30 – 13.45 **Ι. Π. Σταϊκόπουλος, Μ. Μπερδούση, Μ. Μπάλιου** Στεγασμένες αρχαίες οικίες Δήλου. Αιτίες φθοράς. Συμπεράσματα και προτάσεις.
- 13.45 – 14.00 **Ι. Π. Σταϊκόπουλος, Γ. Πιτσίκος** Γεώργιος Α. Πολυκανδριώτης, αρχιτεχνίτης-συγκολλητής. Μορφές της συντήρησης αρχαιοτήτων Κυκλάδων.
- 14.00 – 14.30 **Συζήτηση – Διακοπή**

ΙΓ' Συνεδρία:

Ανάδειξη – Αποκατάσταση μνημείων Ιστορικών Χρόνων

Προεδρείο: Ε.-Ε. Τουμπακάρη - Ι. Π. Σταϊκόπουλος

- 16.00 – 16.15 **Μ. Μαγνήσαλη, Θ. Μπιλής** Ανάδειξη αρχαιολογικού χώρου Γύρουλα στο Σαγκρί Νάξου.

- 16.15 – 16.30 **Γ. Ορεστίδης** Το έργο αναστήλωσης του κυρίως Ναού και του Τελετουργικού Εστιατορίου και η ανάδειξη του αρχαϊκού ιερού στη νήσο Δεσποτικό Αντιπάρου: Εξέλιξη και προοπτικές.
- 16.30 – 16.45 **Ι. Μητσούλης** Από την γοητεία του ερειπιώνα στην αναγνωσιμότητα των αναστηλωμένων μνημείων: Η περίπτωση του ιερού του Απόλλωνος στη Δήλο.
- 16.45 – 17.00 **Κ. Ζάμπας, Γ. Θωμάς, Ειρ. Δουδούμη, Ευσ. Παυλίδης** Μελέτη αποκατάστασης του αρχαίου πύργου του Χείμαρρου στη Νάξο.
- 17.00 – 17.15 **Κ. Ζάμπας, Ε. Δουδούμη, Γ. Θωμάς** Μελέτη αποκατάστασης του αρχαίου θεάτρου της Δήλου.
- 17.15 – 17.30 **Συζήτηση – Διάλειμμα**

ΙΔ΄ Συνεδρία
Ενάλιες έρευνες

Προεδρείο: Αικ. Δελλαπόρτα - Δ. Νάζου

- 17.30 – 17.45 **Μ. Ζαρμακούπη, Μ. Αθανασούλα** Υποθαλάσσια έρευνα στη Δήλο και Ρήγεια (2014-2016).
- 17.45 – 18.00 **Δ. Κουρκουμέλης, Α. Μαζαράκης, Ε. Χαραλαμπίδου** Ενάλιες έρευνες στο λιμάνι της αρχαίας Κύθνου (2005-2011).
- 18.00 – 18.15 **S. Ahrens, Αικ. Ταγωνίδου** Underwater survey in Southern Naxos.
- 18.15 – 18.30 **Αικ. Δελλαπόρτα, Δ. Κουρκουμέλης, Π. Μίχα, Ι. Κραουνάκη, Θ. Θεοδούλου** Υποβρύχιες έρευνες στις Κυκλάδες. Ανασκόπηση 1998-2006.
- 18.30 – 18.45 **Συζήτηση - Διάλειμμα/ Καφές**

Βυζαντινοί Χρόνοι

ΙΕ΄ Συνεδρία
Επιφανειακές έρευνες – Ανασκαφές
Πρωτοβυζαντινής - Βυζαντινής περιόδου

Προεδρείο: Μ. Παναγιωτίδου - Ν. Γκιολές

- 18.45 – 19.00 **Χ. Πέννας** Ιχνηλατώντας την ζωή των βυζαντινών Κυκλάδων. Δέκα χρόνια έρευνας 1998 – 2008.
- 19.00 – 19.15 **Αικ. Δελλαπόρτα, Μ. Βόγκλη, Χ. Διαμαντή, Χρ. Σακελλάκου**
Μ. Τσάφου, Στ. Τσεβά

Το έργο της 2ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων 2006-2014.

- 19.15 – 19.30 **Αικ. Δελλαπόρτα, Μ. Βόγκλη** Ο πρωτοβυζαντινός οικισμός στο Λειβάδι της Σχινούσας.
- 19.30 – 19.45 **H. R. Indgjerd** Outlining Settlement and Contact on Southern Naxos and the Lesser Cyclades in Late Antiquity.
- 19.45 – 20.00 **D. Athanasoulis, S. Turner, J. Crow** The Apalirou Environs Project: unlocking an historic landscape.
- 20.00 – 20.15 **A. P. Dellaporta, Ch. Diamanti, M. Vogkli, Chr. Sakellakou, St. Tseva** Keros during the Byzantine period – First results of Keros Project.
- 20.15 – 20.30 **Δ. Αθανασούλης, Θ. Βάκουλης, Ν. Βίττης, Ε. Γεωργούλη, Μ. Κονιώτη** Περί τοῦ ἐν Σικίνωι ναοῦ τῆς Ἐπισκοπῆς. Τα νέα δεδομένα της έρευνας. Ιστορική - αρχαιολογική ανάγνωση του μνημείου. Προτάσεις στερέωσης - αποκατάστασης.
- 20.30 – 20.45 **Δ. Αθανασούλης, Β. Κλώτσα Σ. Παπανικολοπούλου** Ο ναός των Αγίων Σαράντα στο όρος Κουβάρα Άνδρου και τα νέα στοιχεία από την έρευνα της Εφορείας Αρχαιοτήτων Κυκλάδων (2016-2017).
- 20.45 – 21.00 **Μ. Βόγκλη** Η άγνωστη Θηρασία (5ος - 13ος αι. μ.Χ.)
- 21.00 – 21.30 **Συζήτηση – Διακοπή**

Κυριακή 26 Νοεμβρίου 2017

ΙΣΤ' Συνεδρία

Τοπογραφία και Αρχιτεκτονική Βυζαντινών χρόνων

Προεδρείο: Γ. Πάλλης - Μ. Σιγάλα

- 9.00 – 9.15 **Δ. Χατζηλαζάρου** Το τέλος της ύστερης αρχαιότητας στις Κυκλάδες. Τα παραδείγματα της Νάξου και της Σχινούσας.
- 9.15 – 9.30 **D. Athanasoulis, K. Ødegård** Kastro Apalirou on Naxos. A 7th century AD fortified town.
- 9.30 – 9.45 **Κ. Ρούσσο** Το Παριανό τοπίο ως πολιτιστικό «προϊόν» της αλληλεπίδρασης ανθρώπου-φυσικού περιβάλλοντος κατά τη Βυζαντινή περίοδο.
- 9.45 – 10.00 **Ν. Βασιλόπουλος** Οδικό δίκτυο - Γεφύρια της Λατινοκρατίας στην Άνδρο 13ος - 17ος αιώνας.

- 10.00 – 10.15 **Ε. Δωρή, Ν. Κοντογιάννης, Γ. Πάλλης, Γ. Τσιμπούκης, Α. Αmeen, Σμ. Αρβανίτη, Ε. Μπαρμπαρίτσα, Κ. Τσάκα, Μ. Φωτούχου** Άνδρος, Επάνω Κάστρο: Ανασκαφικές έρευνες, εργασίες ανάδειξης, μελέτες.
- 10.15 – 10.30 **Ε. Γεωργούλη** Κάστρο Σικίνου: η μελέτη ενός μεσαιωνικού οχυρωμένου οικισμού.
- 10.30 – 10.45 **Σ. Βογιατζής** Ο ναός του Μεγάλου ή Άνω Ταξιάρχη Νάξου.
- 10.45 – 11.00 **Χ. Κουτελάκης** Ναοί και μοναστήρια της Τήνου μετά την Σύνοδο Φερράρας-Φλωρεντίας (1438-40).
- 11.00 – 11.15 **Ε. Γεωργούλη, Μ. Κονιώτη** Παρακολουθώντας τις μεταλλάξεις στο οικιστικό τοπίο της Σίφνου.
- 11.15 – 11.45 **Συζήτηση – Διάλειμμα/ Καφές**

ΙΖ' Συνεδρία

Κοινωνία – Κεραμική – Ζωγραφική Βυζαντινών χρόνων

Προεδρείο: Ν. Χατζηδάκη - Ρ. Ετζέογλου

- 11.45 – 12.00 **Χ. Διαμαντή, Α. Λαμπράκης, J. Hilditch**
Οι Υστερορωμαϊκοί/Πρωτοβυζαντινοί Αμφορείς της Πάρου.
Μορφολογικά και Κεραμολογικά Χαρακτηριστικά
- 12.00 – 12.15 **Χρ. Σακελλάκου, Χ. Διαμαντή** Κεραμική από πρωτοβυζαντινές εγκαταστάσεις στο Καμάρι και την Περίσσα της Θήρας.
- 12.15 – 12.30 **Μ. Παναγιωτίδη-Κεσίσογλου** Οι τοιχογραφίες της πρώτης φάσης διακόσμησης στο σπηλαιώδη ναό της Γέννησης στην Καλορίτσα της Νάξου και το περιβάλλον τους. Νέοι προβληματισμοί.
- 12.30 – 12.45 **Δ. Κωνσταντέλλου** Ίαση και λατρευτικές αντιλήψεις: η απεικόνιση του αγίου Ιωάννη Προδρόμου του Ριγοδιώκτη στον ναό της Παναγίας στη θέση Αρχατός της Νάξου.
- 12.45 – 13.00 **Ν. Βασιλικού** Εικόνα Παναγίας Βρεφοκρατούσας από τη Μήλο, με δωρήτρια, τον άγιο Ιωάννη το Θεολόγο και την Αγία Αικατερίνη.
- 13.00 – 13.15 **Μ. Σιγάλα** Το τέμπλο της "Σωτήρας" (του Ι. Ναού Μεταμόρφωσης του Σωτήρος) στη χώρα Κύθνου και η σημασία του.
- 13.15 – 13.30 **π. Θ. Συνοδινός** Το εικονογραφικό πρόγραμμα του Αγίου Νικολάου στο Καμάρι Αμοργού.
- 13.30 – 14.00 **Συζήτηση – Διακοπή**

ΙΗ΄ Συνεδρία
**Επιγραφική – Πλαστική –
Συντήρηση Μνημείων – Ανάδειξη μνημείων Βυζαντινών Χρόνων**

Προεδρείο: Χ. Πέννας – Ν. Βασιλικού

- 15.00 – 15.15 **Γ. Πάλλης** Παλαιοχριστιανικές επιγραφές από την ανασκαφή της Βασιλικής της Παλαιόπολης στην Άνδρο.
- 15.15 – 15.30 **Γ. Θεοχάρης** Ο γλυπτός διάκοσμος της βασιλικής των Τριών Εκκλησιών στην Πάρο.
- 15.30 – 15.45 **Ν. Βίττης** Η Συντήρηση των τοιχογραφιών της Αγίας Κυριακής Νάξου.
- 15.45 – 16.00 **Ν. Βανδώρος, Ε. Παπαδάκης, Ζ. Μανταγά, Μ. Παραβολιάσης, Π. Ντούρτα, Φ. Σταθουλόπουλος** Πρόταση Ανάδειξης Μεσαιωνικού Κάστρου Κιμώλου.
- 16.00 – 16.30 **Συζήτηση – Διάλειμμα**

Νεότεροι Χρόνοι

ΙΘ΄ Συνεδρία
Επιφανειακές έρευνες, αρχιτεκτονική, ταφικά έθιμα, κοινωνία – οικονομία

Προεδρείο: Α. Αγγελετάκη - Σ. Βογιατζής

- 16.30 – 16.45 **R. Etienne** Η αρχαιολογία της Τήνου μέχρι τις αρχές του 20ου αι.
- 16.45 – 17.00 **Μ. Γεραβέλη** Αρχιτεκτονική της Σίφνου.
- 17.00 – 17.15 **Μ. Κουτσουμπού, Χ. Σακελλάκου, Θ. Παντελάκου** Νεκροταφείο στην Ιουλίδα Κέας.
- 17.15 – 17.30 **Β. Μαυρίκα** Η δημόσια υποδοχή του Βαυαρού βασιλιά Λουδοβίκου Α΄ στην Πάρο το 1836 σε σχέδιο του Friedrich von Gaertner.
- 17.30 – 17.45 **Ό. Δημητρίου** Χώροι υγιεινής στην ιδιωτική κατοικία των Κυκλάδων κατά τη Νεότερη περίοδο.
- 17.45 – 18.15 **Συζήτηση – Διάλειμμα/ Καφές**

Κ' Συνεδρία
**Ανάδειξη μνημείων, μουσεία,
ψηφιακή τεκμηρίωση και εκπαιδευτικά προγράμματα**

Προεδρείο: Θ. Μπιλής - Α. Χατζηδημητρίου

- 18.15 – 18.30 **Υ. Ubelmann** 3D Documentation for Heritage Management :
New possibilities for studying, restauring and highlighting archaeology and architecture.
- 18.30 – 18.45 **Ά. Κ. Κύρου** Περιδιαβαίνοντας τη νήσο Γυάρο. Από την πρώτη Χαλκοκρατία στους "σκοτεινούς αιώνες του Βυζαντίου".
- 18.45 – 19.00 **Χ. Τάκος** Τα αρχαία λατομεία της Πάρου και οι εγκαταστάσεις της Εταιρείας Μαρμάρων Πάρου του 19ου αιώνα. Πρόταση προστασίας και ανάδειξης.
- 19.00 – 19.15 **Στ. Λεκάκης** Συμμετοχικές διαδικασίες στη διαχείριση μνημείων: Το παράδειγμα της Νάξου.
- 19.15 – 19.30 **Σ. Φραγκουλοπούλου** Μουσεία και Συλλογές στις Κυκλάδες στη διάρκεια του μεσοπολέμου.
- 19.30 – 19.45 **Θ. Μπιλής, Μ. Μαγνήσαλη** Ενσωμάτωση χώρου έκθεσης σε μνημειακό κέλυφος. Η περίπτωση Μονής Τιμίου Σταυρού (Πύργος Βαζαίου).
- 19.45 - 20.00 **Α. Αγγελετάκη** Η χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσα από την εργασία μαθητών στο Αρχαιολογικό Μουσείο Μυκόνου.
- 20.00 – 20.15 **Δ. Νάζου** Αρχαιολογία, Τουρισμός και Τοπικές Κοινωνίες: Η εθνογραφική διερεύνηση της υποδοχής πρόσληψης και οικειοποίησης του αρχαιολογικού αποθέματος στη Δήλο και τη Ρήνεια.
- 20.15 – 20.45 **Συζήτηση**
- 20.45 - 21.15 **Συμπεράσματα - Λήξη συνεδρίου**

Επιτοίχιες Παρουσιάσεις

Δ. Αθανασούλης, Αν. Γιαγκάκη, Χρ. Σακελλάκου Ερευνητικό πρόγραμμα “Βυζαντινή και Λατινοκρατούμενη Τήνος: Παλαιά και νέα αρχαιολογικά δεδομένα”

Γ. Γκούμας Οδηγός για τη συντήρηση των ψηφιδωτών της Δήλου. Πόσα ψηφιδωτά δάπεδα έχει η Δήλος και τί ανάγκες συντήρησης έχουν αυτά; Οργάνωση επεμβάσεων συντήρησης για 354+38=392 ψηφιδωτά δάπεδα

Ι. Καούρα Η κυκλαδική ναοδομία του 6ου αιώνα π.Χ. και η συμβολή της στην ανάπτυξη του εσωτερικού χώρου στην αρχαία ελληνική αρχιτεκτονική

Γ. Κουράγιος, Κ. Νταϊφά, Αγ. Ματθαίου "ΑΝΕΘΗΚΕ...Ενεπίγραφες μαρτυρίες για τη λατρεία του Απόλλωνος στο ιερό του Δεσποτικού"

Π. Πάντου, C. Di Nicuolo Το Ερευνητικό Πρόγραμμα ‘Κιμωλία Γή’ (Kimolian Earth Research Project). Νεκροταφεία και λιμάνια της αρχαίας πόλης της Κιμώλου. Αποτύπωση των καταλοίπων με 3D LaserScanner και γεωμορφολογική έρευνα κατά μήκος της ακτογραμμής. Το έργο κατά το έτος 2016

Σ. Ραπτόπουλος, Β. Κιλίκογλου Η παραγωγή των κεραμικών αγγείων (χρηστικών και λεπτοφυών – «fine wares») στην Μήλο των αυτοκρατορικών χρόνων

Αικ. Ριτζούλη Από το Μέγαρο Γκύζη, στα καθολικά μοναστήρια της Σαντορίνης: η εξέλιξη της αρχιτεκτονικής στην περιοχή «Καθολικά» κατά τον 17ο - 19ο αι.

Δ. Σπηλιοπούλου Και εγένετο φως στο Ακρωτήρι, η ζωή με τη βοήθεια φωτιστικών τεχνητών μέσων (λύχνων) στον προϊστορικό οικισμό του Ακρωτηρίου, Θήρας από την 3η στη 2η χιλιετία π.Χ.

Χ. Τάκος Τα αρχαία λατομεία της Πάρου και οι εγκαταστάσεις της Εταιρείας Μαρμάρων Πάρου του 19ου αιώνα. Πρόταση προστασίας και ανάδειξης.

J. M. A. Murphy, J. Wallrodt, N. Abell, S. L. Hogue An Overview of the Kea Archeological Research Survey (KARS) and Some Preliminary Bronze Age Results